

EVOCACIONS MUSICALS DE LA BARCELONA VUITCENTISTA

Temps llunyans, temps estimats. La llunyania esborra les imperfeccions de la realitat i l'enyorança dels temps que foren suavitzar les ~~xxxxxx~~ lletjors i aspreses que hi trobarem. És per això que en recordar els anys de la meua adolescència, quasi infantesa meua, passats en una botiga magatzem de música on desfilava la major part dels mestres ~~xxix~~ vells i joves, que en aquell redós passaven estones, triaven música, retallaven el pròxim i platxeriaven; en compareixer al meu pensament aquells ~~xxxx~~ meus anys lleugers passats en aquell petit escenari de la musicàlia barcelonina, el cor se m'esponja i els ulls se m'humitegen al record de la cosa enyorada.

Quatre eren en aquells anys, les botigues que servien música impresa a Barcelona. La més important era la que tenia establerta al carrer Ample E' Andreu Vidal i Roger, comerciant respectable i antic en el negoci; el magatzem d'En Budó, obert al carrer d'Escudellers, únic marxant de ~~ixxxxx~~ l'edició anglesa de les òperes de reducció de piano i cant que els músics carts de butxaca estimaven pel seu preu ~~xxx~~ reduït; la ^{botiga} ~~parada~~ del senyor Jure, parada a la Rambla de Santa Mònica, i per últim, la botiga on jo servia de noi de can-

bra, situada al Passatge de Bacardí, regida per En Rafel Guardia, un home noi, sen^çill i francot que [a tothom tracava de tu i que] a tothom tutejava amb gran franquessa, atraient així la més gran parròquia de mestres i juvenalla.

En Guardia no era pas un gran comerciant; sovint li mancava la música demanada, fins la que estava més en voga; pel qual motiu jo era enviat d'ací d'allà als altres magatzems demanant de manlleu als nostres col·legues la peça que nosaltres no tenien. En aquestes neves obligades excursions, la botiga que em despertava més simpatia, la que més m'atreia era la del petit comerç del senyor Jure. Aquella tenda era menuda, estreta, però tota ella lluia amb netedat i una cura tota femenina. El seu amo, moltes vegades no hi era. El senyor Jure, un home ja un poc vell, alt i sec, seriós, que a mi em feia molt de respecte, era el primer clarinet del Liceu i tenia una orquestra de festes majors d'una gran fama als pobles i viles de la Costa. Els vells del meu poble encara recorden amorosament un vals de socis amb «duo» de trompes amb terceres que, tocat per la cobla d'En Jure, bressà l'idil·li de llurs primers amors. Quan el senyor Jure no era a la botiga, en entrar-hi jo per a manllevar alguna peça, sortia

la seva dona, també velleta, també secaïona, però, baixeta; o sortia l'Anna Maria, minyona de servei, revinguda, qui venia de la cuina tot eixugant-se els braços nus, humits dels quefers domèstics. "Què vols, noi?" en preguntaven; i elles servien la demanda amb més cura que el més ben pintat dependent. Així com en les altres botigues tot ho tenien en renou, i per a buscar una peça s'havia de registrar tot un caixó de solfes, a cal senyor Jure tot estava amb ordre seguint el número de l'"opus"; aixó feia que el servei fos prompte i que les peces restessin ben planxades en aquells caixons de fusta. La especialitat d'aquella botiga era la de la música italiana amb edicions ja antigues amb llur paper una mica rovellat pel temps. Per això, quan el canari, dins la gàbia penjada al mig de la tenda, feia una llarga refilada, despertava la il·lusió d'una "diva" desgranant una "fioritura" rossiniana.

Però, com he dit abans, la botiga d'En Guardia, era la més concorreguda pels mestres i mestrets de l'època.

Era bona gent, aquella. La major part es preocupava més de les lliçonetes que els permetien guanyarse la vida, que no pas de la transcendència de l'art que exercien i de les modalitats noves que la música prenia. Però, així

i tot, no deixava d'ésser aquell reconet un tornaven de les diverses tendències de l'art del dia.

L'ambient musical que regnava a Barcelona era el d'un romanticisme manso. Les fantasies d'òpera estaven a l'ordre del dia. M'en recordo que En Guardia, el ~~meu~~ meu amo, va encomanar a cada un dels mestres amics parroquians la composició d'una fantasia de les òperes que llavors més apassionaven al nostre públic. Tocar al piano la simfonia del "Guillem Tell" era el cim de glòria del pianista ~~corrent~~ corrent. Gounod tenia embabiecats a savis i profans. Meyerbeer era el geni aplastant. Després d'"Els Hugonots" no es podia intentar res més formidable. El Mestre Obiols regia el Conservatori del Liceu, on ensenyaven de cant i harmonia fent realitzar els baixos de Fenaroli. Havia estat ~~llarg~~ llarg temps a Itàlia, essent deixeble i amic de Mercadante a qui adorava i tenia per amo de la ciència musical. No ~~deixà~~ deixà, però, d'ésser un bon músic i de tenir un cert criteri seriós. El vell mestre era un home petit, prim, ressec, i anava mig corbat, sempre amb el monocle aplicat a l'ull. En ~~els~~ els seus últims anys sordejava molt, ço que no l'impedia de conservar just el sentit d'afinació dels sons.

En Clavè era "sentit" i estimat per tothom, menys pels

músics i intel·lectuals. El trobaven ordinari i de tècnica rudimentària. Aquest geni era incomprés dels pedants. Aquesta dèria encara durava quan als primers temps de la l'Orfeó Català cantàren per primera vegada una obra d'En Clavé, el "De bon mati", i em recordo que se m'acostà una de les personalitats de més relleu de la nostra cultura preguntant-me si jo havia retocat aquella bellíssima obra.

[Hi havia, però, llavors, uns quants mestres joves que portaven l'avançada i que sentien la flaire de l'art fort, noble i seriós. En Josep Rodoreda, veritablement, no era un pedagog, però, regentant la càtedra de piano al Conservatori, ja feia tocar els "Grados del Parnaso", de Clementi; les fugues de Bach i els estudis de ~~Chopin~~ Chopin. Almenys, els deixebles ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ s'empapaven de bona música. En Rodoreda tenia massa imaginació per al mestratge, però posseï^a una viva intel·ligència i un gran talent. Ell feu ací, al nostre país, el primer assaig del gènere oratori o poema musical, amb la seva "Fit al bosc" i creà també en aquella època un chor mixt, que durà molt poc temps, però la creació del qual demostrà com el jove mestre entreveia el camí a seguir per el ~~desenrotllament~~ desenrotllament del nostre art choral. Tenien aleshores

un altre jove músic de gran talent, un dels primers wagneristes barcelonins: Anselm Barba, mestre de capella que fou de l'església de Santa Anna, qui morí a la flor de la vida, quasi més prometia i s'esperava d'ell.

Hi havia també el bon mestre Garcia Robles qui sentia fonament la prauja del seu art i qui força vegades tenia a adivinacions peregrines, i) teniem ja el fonament sòlid d'una bona escola de piano, portada primerament pel professor Pere Tintorer, vingut de l'escola parisenca, i continuada per Joan B. Pujol, mestre de Vidiella, Malats i Granados.

No cal dir que tenint aquell mestratge, Chopin ja es començava a tocar entre nosaltres. Schumann, però, feia por i er mirat des de certa distància. M'en recordo que un dia vingué a la botiga En Pujol i ens digué amb gran èmfasi que per al concurs pròxim havia imposat als seus deixebles un temps d'una Sonata de Schumann, i exclamà, tot compadint-los: "Pobra canalla"! Anem a dir que si Schumann no era gaire comprés a Barcelona tampoc ho era en altres ambients d'una més superior cultura. En Vidiella un dia ens contà que en una xarxa aleshores recent visita a Barcelona del gran pianista Plan-té, després d'un concert li preguntà que li semblaven les peces característiques de Schumann i que l'artista francès li

respongué que eren "des petites bêtises". Tornant a l'esmentat concurs dels deixebles del mestre Pujol, es curiós remarcar que un d'aquests deixebles era En Granados, aleshores un noi, qui venia sovint a can Guardia, arrapantse deseguida al piano i repicant una i mil vegades passatges del temut temps de sonata de Schumann.

[En aquests records fora injust no fer memoria d'un mestre, ver pedagog, d'harmonia i contrapunt: En Gabriel Balart. La ciencia del contrapunt la posseïa fermament i la sabia traspasar als seus deixebles. Les seves correccions als treballs presentats eren ràpides i justíssimes. Les seves composicions eren mancaven d'imaginació i sensibilitat, però era un veritable mestre. Només cal dir que fou el qui ensinistrà en l'art de la composició el llavors jove autor Nicolau, qui no tingué altre mestre fins la seva partida a París. En Balart era un home alt, magre i de poques paraules. Venia poc a la botiga. Era home solitari.]

[En quant a l'art del cant estàvem bastant a les fosques. Hi havia un mestre de fama: En Cuyàs, qui tenia molts deixebles. Tenia la gran condició de no deixar mai forçar les veus. La seva companya de l'Orfeó Català, Emerenciana Wehrle en fou deixeble, i ella n'ha transmés aquella bona manera

a les seves noies cantaires del nostre Orfeó. Però el repertori de cant dels nostres salons era deplorable. La "romanza" cursi italiana regnava arreu. Els "lieder" de Schubert i Schumann eren desconeguts, exceptuant l'"Ave Maria" i la "Serenata" del primer, que es cantaven amb un ai al cor que feia llàstima. De català no es cantava res. Solament hom sentia en la nostra llengua una cançó sentimental bastant carrinelona d'En Biscarri (un pianista molt jove de qui ~~far~~ feien grans elogis els qui l'havien conegut) i l'"Enyorament" d'En Clavé. Aviat vingué l'Alió qui ens portà una aleanada de frescor i de vivacitat amb les seves melodies originals, que cantava i tocava amb viva ~~imaginació~~ emoció, amb veu flexible i atenorada i amb els seus dits nerviosos i amatents.

La música simfònica també tregué el cap en aquella època entre nosaltres. En Monasterio, gran violinista i director donà uns pocs concerts dirigint l'orquestra. Fou una sorpresa sentir la corda amb unitat d'atac i amb subtils matisos. Tingueren tant d'èxit aquells concerts i mogueren tant d'entusiasme entre els mateixos professors músics, que seguidament aquests formaren una societat de concerts organitzant-ne immediatament una sèrie, fent venir, per a diri-

gir-la, una gran autoritat alemanya, el doctor Ferdinand Hiller. En aquesta sèrie l'Hiller feu sentir per primera vegada a Barcelona la Quinta Sinfonia de Beethoven. Per cert que En Josep Ribera qui tocava el contrabaix a l'orquestra i era el President de la Societat de Concerts ens referia després com tots els músics quedaren espantats de l'obra en els assaigs. Tenien que el públic no l'entendria i que no aguantaria la seva llargada que els semblava ~~enorme~~ enorme. Hamilment es dirigiren al mestre fent-li avinent els llurs temors preguntant-li que la retirés del programa. El "capellmeister" els mirà estranyat i es negà a complaure'ls i els assegurà que aquella música era sublim, que hi poses sin fe, que ella venceria. Jo no se si la simfonia va esser de moment del tot entesa pel públic. Jo, que en formava part, estic segur que no la vaig copsar intel·ligentment ~~px~~; però tothom la seguí admirat, corprés, dominat, encara que sense comprendre bé, de moment aquell monument altíssim, i al final, després d'aquell himne de triomf, el públic es posà dret ovacionant al mestre i els executants. En Ribera, ens deia a la botiga com l'Hiller estava radiant de goig després d'aquella ovació i com exclamava: "No faltava més que la Quinta

Simfonia no hagués agradat i guanyat el cor del vostre pú-
 públic!" La sèrie fou de deu concerts; a més de la Quinta
 Simfonia sentírem també la Sèptima. A mi el tema de l'"a-
 llegretto" em rondinà per dins una pila de temps com dol-
 ça bresca no fonedissa, inoblidable. Hi sentírem música de
 Mendelssohn, de qui Hiller havia estat íntim amic: la *"Marxa*
triumfal" d'aquell autor féu llavors la seva entrada triom-
 fal a Barcelona, i amb tant d'èxit que no se n'ha mogut pa-
 mai més. Amb tot, la concurrència en aquells concerts fou
 ben escassa.; els nostres músics es desanimaren, i aquella
 bella empresa tingué ben curta vida. Desgraciadament, des-
 prés de mig segle, no es pot pas dir que haguen avançat ge-
 gaire en l'afició als concerts simfònics.

Temps llunyans, temps estimats. Un no sap si enyora
 els fets o si la joventut allunyada, la joventut que daura
 les coses amb llum beneïda. La botiga d'En Guardia es tras-
 lladà del Passatge de Bacardí a la Virreina, en aquell re-
 có dels memorialistes on ara hi ha encara botiga de sol-
 fes. Era llavors aquell un redós de músics de bon humor.
 En Vidiella hi feia cap sovint entre lligó i lligó i es
 posava al piano fent passatges amb ses mans alades. Molts
 dels seus deixebles hi compareixien; entre ells l'Alió, qu-

portava en aquell ambient com un regirament d'aire frescal amb sa mirada, amb sa paraula viva, amb sa música tota empeltada del cant de la terra que prometia la nova florida de la nostra musicalitat. Per Santa Cecília era diada assenyada. Els músics feien festa, el petit establiment se n'omplia. Al nati En Guardia, que era casat de fresc, es a l'ofici de la Santa amb la seva esposa, la jovenalla se'n pensa una: Cal fer-li una tornada triomfal. A l'entressol que donava a la botiga hi havia una pila d'instruments de banda rural, deixalla... d'una cobla municipal desfeta: un parell de ~~cornetins~~ cornetins, un fiscorn, clarinets, un bombo i platets. La jovenalla puja a dalt; l'Alió es posa al piano i en embocar cap a la botiga amo i mestressa, tots endiamentjats, de bracet, romp la murga des de dalt desaforadament, amb cop de bombo per cí, i fregamenta de platets per llà, i bram de fiscorn i cornetins i crits de clarinets mentre l'Alió, a grans ~~kraa~~ ~~kraa~~ ~~kraa~~ braçats amb amplos acords entona majestuosament la tonada del "Rossinyol que vas a França".

Així, prenentt-s'ho a la bona, entraven triomfalment al seu reialme el meu amo i la seva companya, en aquell dia de Santa Cecília, qui donava llavors, sembla, més alegria a sos patrocïnats que no pas ara, en el temps que som dels sin

dicats i del jazz-band.

LLUIS MILLET

(De "La Veu de Catalunya" de 27 de Juliol de 1929)